

Луценко А.О.

студентка,

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

РОЛЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Сучасній світовій економіці притаманні процеси інтенсивної глобалізації виробничої та інвестиційної діяльності. За цих умов транснаціональні корпорації (далі – ТНК) виступають не тільки центральним суб'єктом світових господарських відносин, а й рушійною силою розвитку сучасного міжнародного бізнесу, адже вони поступово завойовують нові ринки, розташовуючи в різних країнах свої філії.

За визначенням Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) транснаціональна корпорація – це акціонерна або приватна компанія, що включає в себе материнську компанію і її закордонні філії. Материнська компанія являє собою підприємство, що контролює активи або інші одиниці за межами країни базування, як правило, володіючи часткою в акціонерному капіталі, що перевищує 10% звичайних акцій або їхнього еквівалента в приватній компанії [1].

Таким чином, під ТНК розуміють міжнародну компанію, яка здійснює свої операції за межами країни-базування, в так званих приймаючих країнах. Така корпорація характеризується складною організаційно-управлінською структурою, що включає в себе виробничу, фінансову, інвестиційну, маркетингову діяльність, проведення науково-дослідних робіт та підготовку кадрів.

Як правило, приймаючі країни зацікавлені у діяльності ТНК на своїй території, адже іноземний капітал у формі прямих іноземних інвестицій відіграє важливу роль в економіці країни. Україна також не є виключенням. Більше того, сьогодні навіть існує конкуренція між країнами щодо залучення саме прямих іноземних інвестицій, що в свою чергу має позитивний вплив на діяльність ТНК, адже вони отримують податкові знижки та пільгові умови діяльності.

Однак діяльність ТНК має як позитивні, так і негативні риси для приймаючих країн. Безперечно, що позитивним в організації філій та дочірніх компаній є зростання зайнятості населення, наповнення внутрішнього ринку продукцією, збільшення податкових

надходжень до бюджету країни, де розміщена філія ТНК, а також постійний науково-технічний прогрес у розвитку ТНК, адже вони інвестують в наукові дослідження іноді більше коштів, ніж окремі держави. Але можна виділити й негативні риси:

- ТНК, маючи сильний вплив на економіку країни, можуть лобіювати власні інтереси;
- вітчизняні виробники втрачають конкурентоздатність на фоні великих міжнародних компаній;
- часто ТНК намагаються «обійти» закони (приховування прибутків, вивіз капіталу з однієї країни в іншу тощо);
- встановлення монопольних цін, що дозволяють отримувати надприбутки.

У світовій економіці нині нараховується 82000 ТНК. На ТНК припадає 50 % світової торгівлі та 67 % зовнішньої торгівлі, також 80 % винаходів і ліцензій [2].

Сьогодні в Україні практично не залишилося сектору економіки, де б не здійснювали свою діяльність ТНК. Представлені на вітчизняному ринку ТНК, значною мірою зосереджені у харчовій промисловості, адже саме ця галузь забезпечує швидкий обіг капіталу та характеризується низьким ступенем комерційних ризиків. Таким чином, у вітчизняній харчовій промисловості функціонують такі потужні ТНК, як Nestle (Швейцарія), Bunge Limited (США), Cargill (США), Kernel Holding SA (Люксембург), McDonald's (США), Coca-Cola (США) та ін.

З 1993 року почала свою діяльність в Україні міжнародна компанія Unilever, якій належать такі бренди продуктів харчування, як Lipton, Brooke Bond, Бесіда, Knorr, Calve, Rama, Creme Bonjour). З 1994 року на на ринку безалкогольних напоїв України працює Coca-Cola, виробляючи продукцію на підприємствах Львівської та Київської областей. Також PepsiCo має свої виробничі потужності у восьми містах України (Києві, Донецьку, Євпаторії, Запоріжжі, Миргороді, Сімферополі, Чернівцях, Черкасах), займаючи при цьому майже п'яту частину вітчизняного ринку безалкогольних напоїв. На даний час Cargill реалізує в Україні довгострокову інвестиційну програму, вартість якої складає близько 50 млн. дол. США, ця програма передбачає будівництво у Донецьку заводу з переробки соняшнику. Nestle інвестує у Львівську кондитерську фабрику «Світоч» та ПАТ «Волинь холдинг» (торгова марка «ТорчинПродукт»). ТНК Kraft General Food International має близько 90% акцій Тростянецької шоколадної фабрики «Україна». Компанія

Philip Morris інвестувала понад 50 млн. дол. США у розвиток тютюнової промисловості України [3, с. 238; 4, с. 91-92].

Вказані компанії викупили або побудували виробничі потужності в регіонах України, ставши фактично елементом регіональних господарств. Однак, слід зазначити, що таким чином ТНК мають на меті розширити свою корпоративну мережу за допомогою доступу до сировинних та трудових ресурсів. Звісно, на даному етапі для України є досить важливим залучення капіталів ТНК, оскільки політика нашої держави спрямована на широку інтернаціоналізацію та прямо залежить від обсягу прямих іноземних інвестицій. Для залучення ТНК Україні не потрібно надавати податкові пільги й таке інше іноземним інвесторам, адже експерти міжнародної консалтингової компанії McKinsey, які вивчали досвід роботи ТНК в чотирьох країнах світу, дійшли висновку, що для іноземців пільги не головне [5]. Крім того, надання пільг іноземним інвесторам обертається лише втратою для державного бюджету.

Отже, перед Україною стоїть ряд важливих завдань щодо покращення інвестиційного клімату за допомогою політичних, економічних, правових інструментів регулювання господарської діяльності, стимулювання конкуренції, забезпечення рівних умов для всіх виробників, покращення інфраструктури та визначення умов співробітництва і розвитку транснаціональних корпорацій на її території, що збільшить не тільки обсяги інвестицій, а й створить умови для якісно нової перебудови вітчизняної економіки.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Конференції ООН з торгівлі та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unctad.org>.
2. Крупнейшие ТНК в мире / А. Пучков // Слайд-шоу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/AlexeyPuchkov/ss-11875759>.
3. Якубовський С.О. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності: навч. посіб. / С. О. Якубовський, Ю. Г. Козак. – К.: ЦУЛ. – 2011. – 472 с.
4. Яковенко Ю.Н., Т.І. Сичова. Вплив ТНК на економічний розвиток України. / Ю.Н. Яковенко, Т.І. Сичова // Научный вестник ДГМА. – 2009 р. – № 2 (5Е).
5. Оверченко М., Федюкин И., Онегина А. Инвесторам не нужны льготы // Ведомости. – 2003. – 16 жовт.